

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

A Development of Additional Course Curriculum on Life Skills Usage for Grade 8 Students

อัญชลี อินทียา^{1*} บัญญัติ ชำนาญกิจ² นวลศรี ชำนาญกิจ³
Anchalee Inthiya^{1*}, Banyat Chamnankit², Nuansri Chamnankit³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและประเมินหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขั้นตอน การวิจัยมี 2 ขั้นตอนดังนี้ 1) การสร้างและประเมินคุณภาพหลักสูตร และ 2) การศึกษาผลการใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 36 คน ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง ใช้สถิติการทดสอบ T-Test (Dependent Sample Test) ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรแบบเน้นประสบการณ์ และพบว่าหลักสูตรที่ถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพระดับมากที่สุด 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่พัฒนาขึ้นมีทักษะชีวิต ในด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการตัดสินใจ และด้านทักษะการดำเนินชีวิตหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ทักษะชีวิต

¹ นักศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์นครศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์นครศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

* Corresponding author; email: anchalee_int@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research was to develop of additional course curriculum on life skills usage for grade 8 students. This research was consisted of two step as follows. The first steps was to develop curriculum which assessed course quality by 5 experts. The second step was to study the results of using curriculum. The samples in Grade 8 students were 36 students. The results of the study were as follows: 1) The developed additional course curriculum on life skills were consisted of rationale, objectives, contents, curriculum aims, constructing of curriculum, activity process and evaluation. The quality of curriculum which was assessed by experts revealed that curriculum was appropriate at a very high level. 2) After training, grade 8 students have had more life skills such as communication skill, decision making skill and health lifestyle skills than before at the statistical level of .05 significance.

Keywords: Additional Course Curriculum On Life Skills, Life Skills

บทนำ

สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุ หรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัว ที่ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตในระดับต่ำหรือขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม เมื่อเด็กพ้นวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาเรื่องการปรับตัวและการดำเนินชีวิตในสังคม การพัฒนาชีวิตซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาในด้านสาระการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ นั้นหมายถึงเมื่อต้องการพัฒนาชีวิต จะต้องเข้าใจว่าการรู้ชีวิตมีความสำคัญเท่าๆ กัน หรือมากกว่าการเรียนรู้ เพราะการรู้ชีวิตเกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรมของการอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยและพึ่งพิงกัน รวมไปถึงการปลดปล่อยตนเองให้มีความเป็นอิสระ การรู้ชีวิตจึงต้องการทักษะที่แตกต่างไปจากการรู้ที่เป็นวิชาการ เป็นทักษะที่ต้องอาศัยจิตวิญญาณ ซึ่งบางทีตัวความรู้ที่จำได้ วิเคราะห์เก่ง เรียนได้คะแนนสูง ไม่ได้ช่วยให้มนุษย์สามารถมีทักษะชีวิตได้ ทักษะชีวิตต้องเกิดจากการรู้ การเข้าใจตนเองและรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (ชัยอนันต์ สมทวนิช, 2549)

ทักษะชีวิตเริ่มต้นการนำมาเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลกและได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติและทักษะ ซึ่งสามารถจัดการกับปัญหา รอบๆ ตัว ให้อยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุข พร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนรู้จักดูแลตนเอง ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้คนมีสภาพการดำรงชีวิตที่มีความสุขและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพและให้ค่านิยมที่เน้นความสำคัญในการดำรงตนของบุคคลที่มีความเหมาะสมและทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งปัญหาของสังคมในยุคปัจจุบันมีความซับซ้อน บางปัญหาที่มีความรุนแรงดังที่ปรากฏในปัญหาเรื่อง ยาเสพติด โรคนอกรีต บทบาทชายหญิง ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลสื่อ สิ่งแวดล้อม ซึ่งค่านิยมดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่า จะต้องมีการเรียนรู้ด้วยตัวเองและรู้จักปรับตัว การฝึกฝนเป็นการเปิดโอกาสให้คนเกิดความพร้อมของตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข องค์การอนามัยโลก World Health Organization (WHO) (1993)

ประเทศไทยเห็นความสำคัญของทักษะชีวิตโดยระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าว มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

สำหรับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 กำหนดไว้ว่า “การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา” ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อ 2 ไว้ว่าเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคมไทย เน้นการพัฒนาศักยภาพของคนทั้งด้านร่างกาย จิตใจสติปัญญาและทักษะชีวิต ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับ สุกัตร์ พิบูลย์ (2552) ได้เสนอแนวคิดต่อเยาวชนรุ่น

ใหม่ในแง่ของการดำเนินชีวิต เป็น 1 ใน 5 ทักษะสำคัญ หรือเรียกว่าสมรรถนะสำคัญสำหรับเยาวชนไทยในยุคต่อจากนี้ไปมี 5 ทักษะ คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิด ทักษะการดำเนินชีวิต และทักษะเทคโนโลยี ควรจะหันมาให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยดำเนินการฝึกทักษะด้านต่างๆ แก่เยาวชนอย่างจริงจัง สภาพสังคมชีวิตแบบไทยๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเกิดความสับสน แปรกแยก ทำให้สมาชิกในสังคมทั้งที่เป็นเด็กและเยาวชนยุคใหม่ไม่รู้จุดยืนที่มั่นคงของตนเองในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีคุณค่า (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546) สอดคล้องกับ ระเบียบ สาคกริก (2553) ที่ปรารถนาอย่างห่วงใยอนาคตของสังคมไทยว่า ยุคนี้เด็กและเยาวชนได้สะท้อนพฤติกรรมออกมาในลักษณะทำลายศิลปกรรมและจริยธรรมอย่างรุนแรง นับตั้งแต่การค้าและการเสพยาเสพติดตลอดจนสิ่งมอมเมาทั้งหลาย ตามมาด้วยการก่ออาชญากรรมแทบจะทั่วไปหมด แม้แต่การมั่วสุมเสพกามารมณ์ที่มีให้เห็นกันได้ในแต่ละวัน จะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนไทย

ดังนั้น แนวทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยพัฒนานักเรียนในด้านทักษะชีวิตคือการพัฒนาหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิจารณ์สุขวิทยา) ได้แก่ การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร การพัฒนาการตัดสินใจ การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมหรือเพื่อให้เป็นไปตามจุดเน้นของสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหรือเพื่อแก้ปัญหาที่สามารถทำได้ โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้จัดรายวิชาเพิ่มเติมทั้งในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อสร้างและประเมินหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติมที่มีต่อพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ขอบเขตการวิจัย

ด้านเนื้อหาและระยะเวลา

เรื่องการพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร มี 2 เรื่อง คือ

การติดต่อสื่อสาร 4 ชั่วโมง

การให้ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม 4 ชั่วโมง

เรื่องการพัฒนาทักษะการตัดสินใจ มี 2 เรื่อง คือ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ชั่วโมง

การแก้ปัญหา 5 ชั่วโมง

เรื่องการพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต มี 2 เรื่อง คือ

การจัดการความเครียด 4 ชั่วโมง

การควบคุมตนเอง 4 ชั่วโมง

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ
วิวัฒน์สุขวิทยา) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 121 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์
(เขากบ วิวัฒน์สุขวิทยา) จำนวน 36 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรดังนี้

ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปรตาม คือ ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ทดลองใช้หลักสูตร ระหว่างวันที่ 12 พฤศจิกายน 2557 ถึงวันที่ 20 มกราคม
2558

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชั้นสร้างและประเมินหลักสูตร ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต
2) แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิต
สำหรับนักเรียน และ 3) แบบประเมินหลักสูตร

ชั้นทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนการสอน และ 2) แบบประเมิน
ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ทักษะชีวิต

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

1. สร้างหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ฉบับร่าง (ฉบับที่ 1) ตามแนวคิดของ Tabá โดยดำเนินการในแต่ละขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาโดยใช้เครื่องมือ 4 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต 2) แบบสอบถามความต้องการจำเป็น 3) แบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน 4) แบบประเมินหลักสูตร เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไว้ 2 ข้อ คือ ข้อ 1) เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้มีพัฒนาการที่ดีตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม ข้อ 2) เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ความสามารถหรือแนวทางในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ของผู้เรียนด้วยวิธีการสังเกต การแก้ปัญหาสถานการณ์ที่กำหนดให้และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อการรู้คิดและภูมิคุ้มกันทางปัญญาจากการสะท้อน ความคิด การเชื่อมโยงความคิดและการแสดงพฤติกรรมต่อเนื่องหลังการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การคัดเลือกเนื้อหาวิชา ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยคำนึงถึงข้อมูลการพัฒนาทักษะชีวิตที่ได้จากขั้นที่ 1 มากำหนด ได้แก่ การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต ขั้นที่ 4 การจัดเรียงลำดับเนื้อหา เรียงจากง่ายไปหายากและซับซ้อน มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ทั้ง 3 ทักษะขั้นที่ 5 ขั้นการคัดเลือกประสบการณ์หรือกระบวนการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และสถานการณ์ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ประสบการณ์ที่จับต้องได้ 2) การสรุปย่อ การเชื่อมโยง 3) การทดสอบความคิดใหม่ๆ และการแสวงหาความหมายที่แฝงอยู่ และ 4) การสังเกตและการสะท้อนกลับ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ขั้นที่ 6 ขั้นการจัดลำดับการเรียนรู้ก่อนหลัง ผู้วิจัยเริ่มให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปหาไกลตัวคือสังคม

เรียนรู้ปัญหาใกล้ตัวที่ไม่ซับซ้อนถึงปัญหาอื่นๆ ที่ต้องช่วยกันวิเคราะห์หาแนวทางแก้ปัญหา และ
 ชั้นที่ 7 ชั้นการประเมินผล โดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตวัดหลังการจัดการเรียนรู้ตามแผนการ
 จัดการเรียนรู้ และเปรียบเทียบกับการวัดโดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตก่อนเรียน สำหรับวิธีการ
 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) จัดทำกำหนดการสอนโดยวิเคราะห์
 หลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้ได้แผนการสอน 26 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการจัดทำกำหนดการสอนโดยการวิเคราะห์หลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	หน่วยที่	หน่วยย่อยที่	เรื่อง
แผนที่ 1	การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	การติดต่อสื่อสาร	อยู่ก่อนแต่ง
แผนที่ 2	การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	การติดต่อสื่อสาร	รักแล้ว...ลองหนอย่นา
แผนที่ 3	การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	การติดต่อสื่อสาร	ไม่เมา...ไม่รักกันจริง
แผนที่ 4	การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	การติดต่อสื่อสาร	ดูยางอนามัย
แผนที่ 5	การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	การให้ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม	ตกลงกันก่อน
แผนที่ 6	การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	การให้ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม	แบ่งงานดี มีคุณจริง
แผนที่ 7	การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	การให้ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม	แก้ดี มีทางออก
แผนที่ 8	การพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	การให้ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม	ช่วยกันดี มีความสุข
แผนที่ 9	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ล่องแพ ไม่น้ำใจ
แผนที่ 10	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	จุกจิกนัก ไม่น่ารักเลย
แผนที่ 11	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ขอที่พี่ไชย
แผนที่ 12	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	กว่าจะรู้เดียงสา
แผนที่ 13	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	สื่อยั่วยุ
แผนที่ 14	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	ทักษะการแก้ปัญหา	ครั้งเดียวก็เกินพอ
แผนที่ 15	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	การแก้ปัญหา	ครั้งเดียวไม่ติด
แผนที่ 16	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	การแก้ปัญหา	ทางเลือก
แผนที่ 17	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	การแก้ปัญหา	จับผิด
แผนที่ 18	การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	การแก้ปัญหา	ปาร์ตี้มีรัก
แผนที่ 19	การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต	การจัดการความเครียด	ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อผู้มี ความเครียด
แผนที่ 20	การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต	การจัดการความเครียด	ความรู้เกี่ยวกับความเครียด
แผนที่ 21	การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต	การจัดการความเครียด	การประเมินความเครียด
แผนที่ 22	การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต	การจัดการความเครียด	การประเมินความเครียด
แผนที่ 23	การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต	การควบคุมตนเอง	ยินยอม..... ไม่ยินยอม
แผนที่ 24	การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต	การควบคุมตนเอง	แพ้น้ำสายเดี่ยว
แผนที่ 25	การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต	การควบคุมตนเอง	ชีวิตของด้าย
แผนที่ 26	การพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิต	การควบคุมตนเอง	วัตถุนิยม

2. กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน ของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้
 โดยการวิเคราะห์หลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้

3. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายใน
 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ มีการฝึกหัดและฝึกปฏิบัติ

2) มีการคัดเลือกสถานการณ์ปัญหา สำหรับนักเรียน ให้เหมาะสมกับระดับ 3) นักเรียนต้องได้เรียนรู้ในบริบทที่เป็นจริง 4) นักเรียนต้องสร้างความรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม 5) ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก สอนแนะ ช่วยเหลือ เตรียมสื่อ ส่วนการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ (1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากข้อมูล 2 ส่วน คือ 1) การศึกษาเอกสาร ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามบทบัญญัติในหมวด 4 มาตรา 24 การจัดการระบบการเรียนรู้ ให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และฝึกทักษะการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ด้านการใช้ทักษะชีวิต รวมถึงศึกษาข้อมูลจากเอกสารแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา แล้วกำหนดขอบข่าย 2) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (2) กำหนดทักษะชีวิตที่สำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ออกเป็น 3 ทักษะ คือ ทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการดำเนินชีวิต (3) กำหนดโครงสร้างการออกแบบประเมินพฤติกรรมฯ โดยระบุพฤติกรรมย่อยดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์พฤติกรรมและจำนวนคำถามของแบบประเมินพฤติกรรมฯ

พฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิต/พฤติกรรมย่อย	จำนวนข้อคำถาม
1 ทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	21
(1) การติดต่อสื่อสาร	(13)
(2) การให้ความร่วมมือ	(3)
(3) การทำงานเป็นทีม	(5)
2 ทักษะการตัดสินใจ	20
(1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	(10)
(2) การแก้ปัญหา	(10)
3 ทักษะการดำเนินชีวิต	19
(1) การจัดการความเครียด	(7)
(2) การควบคุมตนเอง	(12)
รวม	60

แบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีข้อคำถาม 60 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน ผู้วิจัยเสนอมาตรวัดด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นระบบตัวเลข (มาตร) เพื่อใช้ในการวัดเจตคติ ทศนคติ และความคิดเห็นประเภทที่ใช้ข้อความสั้นๆ แล้วให้ผู้ตอบแสดงความ

คิดเห็นว่า เห็นด้วยกับข้อความนั้นๆ มากน้อยเพียงใดซึ่งมีทั้งข้อความเชิงบวก (ให้คะแนนแบบ 5 4 3 2 และ 1 ในกรณีที่ผู้ตอบเห็นด้วยว่าจริงที่สุด จนถึงเห็นด้วยว่าไม่จริงเลย) และ ให้คะแนนแบบกลับทิศ (1 2 3 4 และ 5) ในกรณีที่เห็นข้อความเชิงลบ โดยมีข้อคำถาม และคำตอบ ได้แก่
จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย และไม่จริงเลย

ในการแปลความหมายพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียน นำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับระดับความเหมาะสมโดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ของ รัตนะ บัวสนธิ (2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนมีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนมีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนมีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนมีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบประเมินพฤติกรรมฯ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมทักษะชีวิตในแต่ละด้าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าข้อคำถามหรือข้อกระทงนั้น สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนผลการพิจารณาตัดสิน ดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญอนันต์พงษ์, 2527: 69 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2534: 108)

ให้ + 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับประเด็นที่กำหนด

ให้ 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับประเด็นที่กำหนด

ให้ - 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับประเด็นที่กำหนด

จากนั้นนำผลการพิจารณาตัดสินของผู้เชี่ยวชาญที่ได้นำไปหาค่าความตรงตามเนื้อหาได้

จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญได้ดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนมากกว่า 0.50 ทุกข้อ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง $0.60 = 28$ ข้อ

0.80 = 22 ข้อ และ 1.00 = 10 ข้อ ถือว่าแต่ละประเด็นในแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ทุกข้อ ปรับปรุงแบบประเมินพฤติกรรมฯ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ โดยจัดทำเป็นแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ทักษะ มีข้อคำถามทั้งสิ้น 60 ข้อ หาความเที่ยงของแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนเป็นแบบประเมินค่าด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient method) โดยนำแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรทักษะชีวิตขององค์กร ไรท์ ทู เฟลย์ ในโรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิทยาลัยสุวิทยา) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาความเที่ยงของแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน (Cronbach, 1986; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 116-117) ได้ .935 แล้วจึงจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมฯ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเตรียมนำไปใช้ในขั้นทดลองใช้ต่อไป

2. นำหลักสูตรฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ร่วมกันวิพากษ์ในการสัมมนากลุ่ม (Focus Group) แล้วนำมาปรับปรุงเป็นฉบับที่ 2

3. นำหลักสูตรฉบับที่ 2 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินคุณภาพ พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แล้วนำมาปรับปรุงเป็นฉบับที่ 3 ผลการประเมินหลักสูตรโดยภาพรวมพบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$)

4. ปรับปรุงหลักสูตรฉบับที่ 3 เป็นฉบับสมบูรณ์ ซึ่งมีองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้หลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

1. จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 26 แผนละๆ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 26 ชั่วโมง พร้อมทั้งแบบประเมินพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียน

2. ออกแบบการทดลองโดยใช้การทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Designs

3. นำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมการใช้ทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเมืองนครสวรรค์ (เขากบ วิทยาลัยสุวิทยา) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 โดยมีวิธีการดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการใช้ทักษะชีวิต ระหว่างวันที่ 12 พฤศจิกายน 2557 ถึงวันที่ 20 มกราคม 2558

3.3 ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที (T-Test For Dependence Samples)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่ง 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผลการสร้างหลักสูตรและผลการประเมินหลักสูตร และส่วนที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรดังนี้

1. ผลการสร้างหลักสูตร พบว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 ฉบับ ฉบับแรกเป็นหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งได้ผ่านการวิพากษ์หลักสูตรแล้วนำมาปรับปรุง ได้หลักสูตรฉบับที่สอง ซึ่งเป็นหลักสูตรฉบับปรับปรุง จากนั้นนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลมาแก้ไขเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ มีองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. ผลการประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าในภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน เรียงตามลำดับดังนี้ คือ ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($\bar{x} = 4.80$) เป้าหมายของหลักสูตร ($\bar{x} = 4.76$) การดำเนินการของหลักสูตร (เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต) ($\bar{x} = 4.70$) ด้านแนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.65$) ด้านความสำคัญและความจำเป็นของหลักสูตร ($\bar{x} = 4.62$) ด้านโครงสร้างของหลักสูตร (ความจำเป็นมากน้อยของสาระและประสบการณ์การเรียนรู้) ($\bar{x} = 4.60$) ยกเว้นด้านแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32$)

3. ผลการใช้หลักสูตร พบว่าพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

พฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิต	N	$\bar{x}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	36	3.29	0.30	8.63*
หลังเรียน	36	3.58	0.42	

* $p < .05$

จากตาราง 3 พบว่าหลังการได้รับการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรการใช้ทักษะชีวิต นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนได้รับการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรการใช้ทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิต	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร	3.24	0.40	3.49	0.52	6.88*
2. ด้านการตัดสินใจ	3.33	3.34	3.64	0.48	7.24*
3. ด้านการเลือกดำเนินชีวิต	3.29	0.29	3.63	0.44	8.26*
รวมทั้งหมด	3.29	0.30	3.58	0.42	8.63*

* $p < .05$

จากตาราง 4 พบว่าพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาพรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร ($\bar{x} = 3.49$) ด้านทักษะการตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.64$) และด้านทักษะการเลือกดำเนินชีวิต ($\bar{x} = 3.63$) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้วยเช่นเดียวกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการสร้างหลักสูตร หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 3 ฉบับ ฉบับแรกเป็นหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งได้ผ่านการวิพากษ์หลักสูตรแล้วนำมาปรับปรุง ได้หลักสูตรฉบับที่สอง ซึ่งเป็นหลักสูตรฉบับปรับปรุง จากนั้นนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลมาแก้ไขเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ มีองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนที่วางแผนและเตรียมการไว้ เป็นไปตามองค์ประกอบหลักสูตรของ ทาบา (Taba, 1962) จากการให้ความร่วมมือสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ผลการประเมินหลักสูตร พบว่าคุณภาพของหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า หลักการและเหตุผลของหลักสูตร มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) ด้านโครงสร้างหลักสูตรคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) ด้านแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) ด้านแนวการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้คุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.76$) และด้านแนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.31$) จะเห็นได้ว่าความเหมาะสมมากที่สุด 1 ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) น่าจะขึ้นอยู่กับความชัดเจนของจุดมุ่งหมายในการมุ่งพัฒนาทักษะๆ ของผู้เรียนตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และความสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามแนวทางการจัดการศึกษาของชาติและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และด้านโครงสร้างหลักสูตร ด้านแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านแนวการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ จะมีระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด ส่วนด้านแนวการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คุณภาพอยู่ในระดับ เหมาะสมมาก ผลคุณภาพด้านต่างๆ ที่ปรากฏสอดคล้องกับแนวคิดของ สังกต อุทรานันท์ (2532: 78-80) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาและประสบการณ์ ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน สื่อการเรียน และการประเมินผล ซึ่งทำให้หลักสูตรครอบคลุมและมีความชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เจริญ กระบวนรัตน์ (2552: 12) โดยนายแพทย์สุรียเดช ทรีปาตี ให้ความสำคัญเรื่องทักษะชีวิตของเยาวชนไทยว่า ทักษะชีวิตก็คือต้นทุนชีวิตซึ่ง

หมายถึง ต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม สติปัญญา ใ้คนๆ หนึ่งสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง หลักสูตรที่ถูกสร้างขึ้นจึงมีคุณภาพของหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$)

3. จากผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีระดับพฤติกรรมการใช้ทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้งภาพรวมและรายด้านอาจเป็นเพราะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์และเชิงสถานการณ์มาใช้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาริรัตน์ แก้วอุไร และคณะ (2547: 46) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลผลิต หรือหลักสูตรที่ใช้สมรรถนะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงที่ควรเกิดขึ้นของผู้เรียนมาเป็นกรอบในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลหลักสูตรหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นหลักสูตรที่ออกแบบขึ้นด้วยหลักการ การจัดการเพื่อมุ่งสู่ผลประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 1 ใน 4 ข้อ คือเป็นหลักสูตรที่ระบุผลผลิตที่ชัดเจน คือกระบวนการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ล้วนแต่มีเป้าหมายเพื่อสร้างผลผลิตให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรในด้านหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการวัดประเมินผลให้เข้าใจและเห็นภาพรวมของหลักสูตร เพื่อที่จะประยุกต์การดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

2. การพัฒนาหลักสูตรการใช้ทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะชีวิตด้านการพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร ด้านการพัฒนาทักษะการตัดสินใจและการพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิตสูงขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้การสนับสนุนครู ให้มีการพัฒนาหลักสูตรการใช้ทักษะชีวิต ดังกล่าวข้างต้นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอื่นๆ ต่อไป

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาหลักสูตรการใช้ทักษะชีวิตซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การศึกษาเอกสารและการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรการประเมินหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร เป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มี

ประสิทธิภาพส่งผลให้นักเรียนมีทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสาร ด้านการพัฒนาทักษะการตัดสินใจและการพัฒนาทักษะการเลือกดำเนินชีวิตสูงขึ้น ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรอื่นๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรทักษะชีวิต ทักษะอื่นๆ ที่ช่วยเสริมสร้างผู้เรียนให้ครอบคลุมและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุ หรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัว ที่ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชน ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตในระดับต่ำหรือขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม เมื่อเขาพ้นวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาเรื่องการปรับตัว และการดำเนินชีวิตในสังคม ทักษะชีวิตด้านต่างๆ จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรต่อไป

2. ควรมีการสนับสนุนให้เป็นวิชาหลักในหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากมีความจำเป็นในการใช้ชีวิต อีกทั้งควรจัดให้มีการศึกษาทักษะชีวิตทุกระดับชั้นโดยแยกตัวชี้วัดแต่ละระดับชั้นให้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2549*. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2550). *ยึดชีวิต มิตรภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2549). *การปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *เทคนิคการบริหารโรงเรียน : บนฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: เป็นพับลิชชิง.
- บุญธรรม กิจปรีดาภิรุทธิ์. (2534). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สยาม เอ็ม แอนด์ บี พับลิชชิง.
- ระพี สาคริก. (2553). *แผ่นดินถิ่นเกิด เกษตรกรรม การศึกษาและอนาคตของแผ่นดิน ในทัศนะของ ศาตราจารย์ระพี สาคริก*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2554). *การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์.

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, (2546). *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารินทร์ แก้วอุไร รุจโรจน์ แก้วอุไร ปกรณ์ ประจัญบาน สิริินภา กิจเกื้อกูล และวิเชียร
จ่างโสทธิสกุล. (2552). *การพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้*. พิษณุโลก:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สังัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
1-10*. กรุงเทพฯ: ศูรสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*.
กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน.

สุพักตร์ พิบูลย์. (2552). *การขับเคลื่อนแนวคิด “ห้องเรียนคุณภาพ” สู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:
พับลิเคชั่น.

Taba, H. (1962). *Curriculum development: theory and practice*. NY: Harcourt, Brace
& World.

World Health Organization (WHO). (1993). *Summary of WHO guidelines for the
assessment of herbal medicines*. Herbal Gram 28: 13-14.